

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG

NGUYỄN THỊ TUYẾN

TÌM HIỂU DI TÍCH ĐÌNH AN THÁI
(LÀNG AN THÁI, XÃ PHƯỢNG LÂU,
THÀNH PHỐ VIỆT TRÌ, TỈNH PHÚ THỌ)

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG

Người hướng dẫn: PGS-TS. Nguyễn Văn Tiến

HÀ NỘI - 2010

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	2
4. Phương pháp nghiên cứu	3
5. Bố cục tiểu luận:	3
CHƯƠNG 1: ĐÌNH AN THÁI TRONG LỊCH SỬ	4
1.1. Khái quát về vùng đất nơi di tích tồn tại.	4
1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	4
1.1.2. Lịch sử hình thành làng An Thái	7
1.1.3. Đặc điểm dân cư, đời sống kinh tế-văn hoá-xã hội làng An Thái .	9
1.2. Đình An Thái trong lịch sử	11
1.2.1. Vài nét về đình làng Việt Nam	11
1.2.2. Lịch sử hình thành và quá trình tồn tại của đình An Thái.	12
1.2.3. Lịch sử và sự tích nhân vật được thờ:	14
1.2.3.1. <i>Sự ra đời nhà nước Văn Lang của các Vua Hùng</i>	14
1.2.3.2. <i>Sự tích nhân vật được thờ</i>	17
1.2.4. Các di tích liên quan đến việc thờ thành hoàng đình An Thái.....	24
CHƯƠNG 2: GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC- NGHỆ THUẬT VÀ LỄ HỘI ĐÌNH AN THÁI	27
2.1. Giá trị kiến trúc- nghệ thuật	27
2.1.1. Không gian cảnh quan.....	27
2.1.2. Bố cục mặt bằng tổng thể.....	30
2.1.3. Các đơn nguyên kiến trúc	32
2.1.4. Nghệ thuật chạm khắc trên kiến trúc	39
2.2. Hệ thống di vật trong di tích	42
2.2.1. Di vật gỗ.....	42
2.2.2. Di vật gốm.....	48

2.2.3. Di vật giấy	48
2.2.4. Di vật đồng.....	46
2.3. Lễ hội đình An Thái	50
2.3.1 Thời gian, không gian diễn ra lễ hội	51
2.3.2. Công tác chuẩn bị cho lễ hội.....	53
2.3.3. Diễn trình lễ hội đình An Thái	55
2.3.3.1. <i>Phần lễ</i>	56
2.3.3.2. <i>Phần hội</i>	61
2.3.4. Giá trị văn hoá của lễ hội làng An Thái	66
CHƯƠNG 3: BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH ĐÌNH AN THÁI.....	70
3.1. Thực trạng di tích đình An Thái.....	71
3.1.1. Thực trạng kiến trúc	71
3.1.2. Thực trạng di vật	75
3.1.3. Thực trạng lễ hội	76
3.1.4. Thực trạng về vấn đề quản lí và sử dụng di tích.....	78
3.2. Một số biện pháp bảo tồn di tích đình An Thái	79
3.2.1. Các giải pháp bảo tồn kiến trúc.....	81
3.2.2. Bảo quản các di vật có trong di tích.....	86
3.2.3. Tu bổ di tích đình An Thái.....	87
3.2.4. Bảo tồn lễ hội cổ truyền	88
3.3. Khai thác và phát huy giá trị di tích đình An Thái	90
KẾT LUẬN	94
TÀI LIỆU THAM KHẢO	98

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việt Nam- một đất nước có bề dày lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước anh hùng, bất khuất. Đó là truyền thống lâu đời của dân tộc ta; một dân tộc dù đất không rộng, người không đông, nhưng với truyền thống đó đã kết thành sức mạnh vô cùng to lớn đánh thắng mọi kẻ thù xâm lược. Sở dĩ chúng ta giữ được một giang sơn, chung một ngọn cờ đào, một tiếng nói, một lịch sử gian khó mà vẫn hào hùng là vì cả nước có một mộ Tổ Vua Hùng, là vì chúng ta có một nền văn hoá mang đậm bản sắc riêng mà không phải dân tộc nào, quốc gia nào cũng có được. Trải qua hàng nghìn năm Bắc thuộc. Chúng ta không bị đồng hoá, ông cha ta đã biết tiếp thu có chọn lọc những tinh hoa văn hoá từ bên ngoài, để làm giàu thêm cho kho tàng văn hoá của mình, khác hẳn với các nước Á Đông.

Đặc biệt, ông cha ta đã để lại cho con cháu sau này những di sản văn hoá vô cùng quý giá (văn hoá vật chất và văn hoá tinh thần). Và di tích lịch sử văn hoá là nơi lưu giữ những giá trị đó- một bảo tàng sống luôn thu hút sự quan tâm đặc biệt của những nhà nghiên cứu và những ai yêu thích lịch sử, muốn đi sâu tìm hiểu về nó.

Tìm hiểu về di tích lịch sử là tìm hiểu về những giá trị của nó mang lại cho cuộc sống con người: giá trị văn hoá, lịch sử, kiến trúc nghệ thuật, thẩm mỹ. Mà đằng sau nó là dấu ấn của một thời kỳ lịch sử hào hùng của dân tộc ta.

Là người Việt Nam, chúng ta thật tự hào vì có chung một ông Tổ- Vua Hùng. Từ bao đời nay, ông cha ta đã tôn thờ Vua Hùng thành bậc thánh nhân vì có công dựng nước. Để tưởng nhớ công lao của các Vua Hùng, nhân dân ta đã cho xây dựng biết bao ngôi đền, đình thờ các ngài. Và đình An Thái (xã Phụng Lâu, thành phố Việt Trì, tỉnh Phú Thọ) là một ví dụ.

Là người con sinh ra và lớn lên trên vùng đất Tô linh thiêng, lại vinh dự là sinh viên khoa Bảo Tàng, trường Đại học Văn Hoá, em rất mong có một đóng góp nhỏ vào việc tìm hiểu và làm rõ những giá trị của những di sản văn hoá quê hương mình (gắn với thời đại Hùng Vương).

Hơn nữa, hiện nay các di tích đang bị phá huỷ rất nhiều trước sự khắc nghiệt của khí hậu (đặc biệt là đối với một nước nhiệt đới gió mùa như nước ta) và càng đau đớn hơn khi chiến tranh đã tàn phá biết bao di sản văn hoá của nước nhà. Vậy, vấn đề giữ gìn và bảo vệ giá trị của các di sản văn hoá ấy càng trở nên cấp thiết hơn bao giờ hết.

Được sự đồng ý của khoa Bảo Tàng và giảng viên hướng dẫn PGS- TS Nguyễn Văn Tiến, em chọn đề tài “Tìm hiểu di tích đình An Thái (làng An Thái, xã Phụng Lâu, thành phố Việt Trì, tỉnh Phú Thọ)” làm Khoá luận tốt nghiệp Đại học ngành Bảo tồn- Bảo tàng. Hi vọng rằng: Những ai đã biết về đình An Thái sẽ hiểu thêm về nó và những ai chưa biết xin hãy một lần đặt chân lên mảnh đất này để thấy được những giá trị văn hoá tiềm ẩn trong di tích.

2. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu những giá trị về mặt lịch sử, văn hoá, kiến trúc, nghệ thuật của đình An Thái.

- Nhằm cung cấp một số thông tin tại chỗ, phục vụ cho việc học tập nghiên cứu.

- Trên cơ sở nghiên cứu thực tế, đưa ra một số giải pháp góp phần bảo tồn và phát huy giá trị của di tích trong phạm vi hiểu biết của mình.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* **Đối tượng nghiên cứu:** Đối tượng nghiên cứu của Khoá luận là Di tích đình An Thái (làng An Thái, xã Phụng Lâu, thành phố Việt Trì, tỉnh Phú Thọ).

* **Phạm vi nghiên cứu:**

- Về thời gian: Nghiên cứu di tích đình An Thái gắn liền với quá trình hình thành, tồn tại của di tích từ khi khởi dựng cho đến nay.

- Về không gian: Nghiên cứu di tích đình An Thái trong không gian lịch sử- văn hoá của vùng đất nơi di tích tồn tại.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp điền dã, khảo sát thực tế.
- Phương pháp phân tích, tổng hợp tư liệu.
- Phương pháp liên ngành khảo cổ học, sử học, văn hoá học....

5. Bố cục khoá luận:

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo, phụ lục; bài khoá luận được kết cấu ba chương:

Chương 1: Đình An Thái trong lịch sử

Chương 2: Giá trị kiến trúc- nghệ thuật và lễ hội của đình An Thái

Chương 3: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích đình An Thái

Đình An Thái là một di tích lịch sử văn hoá có giá trị không chỉ về mặt văn hoá, lịch sử mà nó còn có giá trị cả về mặt kiến trúc, nghệ thuật và thẩm mỹ. Với sự nỗ lực của bản thân, xong trình độ và nhận thức của sinh viên còn hạn chế và tài liệu tham khảo không có nhiều, chắc chắn bài khoá luận không tránh khỏi những thiếu sót. Vì vậy em rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các thầy cô và toàn thể các bạn để bài khoá luận của em được hoàn thiện hơn.

Qua đây, em xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới thầy Nguyễn Văn Tiến- người đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ em trong suốt quá trình làm bài khoá luận. Đồng thời, em cũng xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới các thầy, cô giáo trong khoa Bảo tồn- Bảo tàng- Trường Đại học Văn Hoá Hà Nội, ban quản lý di tích đình An Thái và các cá nhân, các ban ngành liên quan đã giúp đỡ em hoàn thành khoá luận này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Toan Ánh (2000), *Phong tục Việt Nam*, Nxb. Tp. Hồ Chí Minh.
2. Nguyễn Chí Bền(2000), *Kho tàng lễ hội cổ truyền Việt Nam*, Nxb. Văn hoá dân tộc, Hà Nội.
3. Trần Lâm Biền(2008), *Diễn biến kiến trúc truyền thống Việt vùng châu thổ sông Hồng*, Nxb. Văn hoá thông tin, Hà Nội.
4. Trần Lâm Biền(2002), *Trang trí trong mỹ thuật truyền thống Việt*, Nxb. Văn hoá dân tộc, Tạp trí văn hoá nghệ thuật, Hà Nội.
5. Trần Lâm Biền(2003), *Đồ thờ trong di tích của người Việt*, Nxb. Văn hoá thông tin, Hà Nội.
6. Quỳnh Cư (2001), *Các triều đại phong kiến Việt Nam*, Nxb. Thanh niên.
7. Chu Quang Chứ (2003), *Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*, Nxb. Mỹ thuật, Hà Nội.
8. Nguyễn Đăng Duy, Trịnh Minh Đức(1993), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội.
9. Đỗ Hạ, Quang Vinh (1995), *Những lễ hội truyền thống Việt Nam*, Nxb. Thanh Hoá.
10. Vũ Tam Lang (1999), *Kiến trúc cổ Việt Nam*, Nxb. Xây dựng Hà Nội.
11. Dương Văn Sáu (2008), *Di tích lịch sử văn hoá và danh thắng Việt Nam*, Nxb. Đại học Quốc gia, Hà Nội.
12. GS. Ngô Như Quỳnh (2000), *Tìm hiểu lịch sử kiến trúc Việt Nam*, Nxb. Xây dựng Hà Nội.
13. Phan Khanh (1991), *Bảo tàng- di tích- lễ hội*, Nxb. Văn hoá Thông tin.
14. Hà Văn Tấn (1998), *Đình Việt Nam*, Nxb. Tp Hồ Chí Minh.

15. Bùi Tiên (1991), *Vài nét về chạm khắc cổ truyền Việt Nam*, Tạp chí Văn hoá dân gian số 4.
16. Phạm Minh Thảo, Trần Thị An, Bùi Xuân Mỹ (1997), *Thành hoàng Việt Nam*, Nxb. Văn hoá thông tin, Hà Nội.
17. Trần Ngọc Thêm (1996), *Cơ sở văn hoá Việt Nam*, Nxb. Giáo dục.
18. Ngô Đức Thọ (1986), *Di tích lịch sử văn hoá*, Nxb. Văn hoá.
19. Trần Mạnh Tường (1998), *Đình, chùa, lăng, tâm nổi tiếng Việt Nam*, Nxb. Văn hoá Thông tin, Hà Nội.
20. Lê Trung Vũ (1995), *Lễ hội truyền thống*, Nxb Khoa học Xã hội.
21. *Hồ sơ di tích đình An Thái*.
22. *Di tích lịch sử văn hoá thời đại Hùng Vương trên đất Việt Trì*, Ủy ban nhân dân thành phố.